

Financiering en kostenterugwinning waterbeleid maatschappelijk debat

////////////////////////////////////

Datum: 31 mei 2017

Aanwezig: Claey's Christophe, Crabbé Ann, De Schepper Marc, De Smedt Robin, D'hont Didier, Dries Victor, Everaert Maarten, Geyskens Ilse, Francken Wendy, Lamote Annick, Looten Frederik, Peeters Bob, Slaets Guido, Uyttendaele Dirk, Vanassche Ellen, Van de Wiele Katrien, Van Gils Wim, Van Hoof Kor, Van Keer Edward, Van Verre Marc, Verhassel Marie, Verheeke Jan (voorzitter)

Afwezig: De Meyer Erwin, Hens Maarten, Luypaert Ingo, Soens Didier, Van Der Wilt Ann, Van Muylder Steven

Verontschuldigd: Comhaire Ina, Coppens Willem, Grauwels Kevin, Vanesch Joke, Verbeek Pieter,

Verslaggever: Van Verre Marc (secretaris)

Nota's: -

////////////////////////////////////

Vergadering

De voorzitter opent de vergadering en verwelkomt de deelnemers.
De agenda wordt goedgekeurd.

1. Verslag 12 mei 2017

De voorzitter overloopt het ontwerpverslag van de vergadering 12/05/2017.

Er wordt opgemerkt dat in de aanwezigheidslijst 2 maal eenzelfde naam voorkomt. Het verslag wordt aangepast aan deze opmerking.

Na bespreking wordt besloten:

- De vergadering keurt het aangepaste verslag van de vergadering van 12 mei 2017 goed.

2. Actielijst 12 mei 2017

Actie	Wat	Wie	Timing	status
1	Het secretariaat voegt een versienummering toe aan het document 'Doelgroepenanalyse'	Overlegsecretariaat	Recurrent	
2	Het secretariaat verwerkt de geformuleerde opmerkingen in het document 'Doelgroepenanalyse'	Overlegsecretariaat	Recurrent	
3	VLM en BB stemmen bilateraal verder af over de cijfers van eigen maatregelen.	VLM, BB	31/5	ok
4	De begrotingscijfers van OVAM worden opgenomen in het document 'Doelgroepenanalyse'	OVAM	31/5	ok
5	Het secretariaat verwerkt de geformuleerde opmerkingen in het document 'Inschatting van de financieringsnoodzaak'	Overlegsecretariaat	recurrent	
6	Bijkomende verduidelijkingen inzake het rapport 'effectiviteitsanalyse' zullen worden behandeld op een volgende vergadering.	Overlegsecretariaat	31/5	ok
7	Verduidelijkingen op het rapport 'effectiviteitsanalyse' kunnen worden overgemaakt aan het secretariaat	Overlegplatform	29/5	ok
8	Bespreekpunten voor het verdere overleg kunnen worden overgemaakt aan het overlegsecretariaat	Overlegplatform	21/5	ok

3. Stap 2 – Analyse van de financieringsinstrumenten

3.1. Doelgroepenanalyse

Tijdens de vergadering van 12 mei 2017 werd goedgekeurd om akte te nemen van de doelgroepenanalyse, onder voorbehoud van betere cijfers. Er wordt afgesproken dat het rapport

‘Doelgroepenanalyse’ dus een levend document wordt, maar dat er in het verdere traject geen discussie over de opgenomen cijfers zal gebeuren. Onderbouwde wijzigingen zijn mogelijk en zullen telkens aan alle leden van het overlegplatform kenbaar worden gemaakt.

Door enkele leden van het overlegplatform worden nog verduidelijkingen voorgesteld. Het secretariaat zal deze opmerkingen verwerken in het document en werken met versienummering [Actie 1].

3.2. Inschatting van de financieringsnoodzaak

Tijdens de vergadering van 12 mei 2017 werd goedgekeurd om akte te nemen van het rapport “Inschatting van de financieringsnoodzaak”.

Door enkele leden van het overlegplatform worden nog verduidelijkingen voorgesteld. Het secretariaat zal deze opmerkingen verwerken in het document en werken met versienummering [Actie 2].

4. Stap 3 – Effectiviteitsanalyse

De studie ‘Effectiviteitsanalyse van het Vlaams waterbeleid’, uitgevoerd door Ann Crabbé (onderzoeker) in opdracht van MIRA, werd als insteek voor het overlegplatform in het stappenplan opgenomen. De studie werd tijdens de vergadering van 12 mei 2017 ter kennisgeving toegelicht door de onderzoeker.

Het agendapunt werd hernomen tijdens de vergadering van 31 mei 2017 zodat de leden van het overlegplatform de mogelijkheid hadden om bijkomende verduidelijkingen te vragen. In bijlage 1 worden de ontvangen vragen en respons van de onderzoeker weergegeven.

De voorzitter benadrukt dat de effectiviteitsanalyse uitvoering geeft aan de opdracht van de Vlaamse Regering om bij vaststelling van de SGBP2 eveneens een effectiviteitsstudie van het waterbeleid uit te voeren. In het goedgekeurde stappenplan dat de werking van het overlegplatform beschrijft werd wel opgenomen dat rekening kan worden gehouden met het resultaat van de studie zodat relevante items in de werkgroepen hernomen kunnen worden als te bediscussiëren vragen.

Na bespreking wordt besloten:

- De vergadering neemt akte van de effectiviteitsanalyse.

5. Stap 4 – Bespreking in werkgroepen

Door de leden van het overlegplatform werden bespreekpunten aangeleverd, kaderend in de doelstelling van het overlegplatform en rekening houdend met de voorbereidende documenten.

In een nota die ter goedkeuring aan de CIW van 23/06/2017 zal worden voorgelegd, werden alle bekomen bespreekpunten geclusterd en werd een indeling gemaakt in 3 werkgroepen. De nota werd voorafgaand overgemaakt aan de leden van het overlegplatform en wordt ter zitting door de secretaris toegelicht.

Er wordt toegelicht dat het resultaat van WG “Opportunities binnen het aangrenzend beleid” eerder beleidsgericht zal zijn en in die optiek verschillend is van de aanbevelingen die uit WG “Optimalisatie financiering van de waterketen” en WG “Doelgerichte financiering voor het watersysteem” kunnen komen. Er wordt maximaal afgestemd vanuit WG “Opportunities binnen het aangrenzend beleid” met de opmaak van de Waterbeleidsnota die een gelijkaardig traject loopt.

De secretaris licht de randvoorwaarden voor de bespreking in de werkgroepen en de relatie tussen het overlegplatform en de werkgroepen toe.

De taak van het overlegplatform bestaat er in om tijdens stap 4 te bewaken dat er afstemming is over de werking van de verschillende werkgroepen, alsook om bijkomende randvoorwaarden en mogelijke bespreekpunten op te lijsten. Het overlegplatform beslist eveneens om, indien nodig, ad hoc subwerkgroepen in te stellen.

De uiteindelijke onderbouwde aanbevelingen van de verschillende werkgroepen worden voorgelegd aan het overlegplatform ter goedkeuring en worden verwerkt in een aanbevelingsdocument tegen uiterlijk oktober 2018.

Ter voorbereiding van de bespreking in werkgroepen zullen discussienota's opgemaakt worden, gebaseerd op de rapporten die in stap 2 en 3 van het proces werden opgemaakt en uitgaand van de ontvangen bespreekpunten. Deze discussienota's zullen in eerste week van september worden overgemaakt aan de leden van het overlegplatform en zullen de basis vormen om een gerichte bespreking in werkgroepen op te starten [**Actie 3**]. De discussienota's worden geagendeerd op de vergadering van het overlegplatform van september.

De mogelijkheid wordt geboden aan de leden van het overlegplatform om visieteksten aan te leveren inzake de bespreekpunten [**Actie 4**].

Er wordt voorgesteld om het ruimtelijk beleid nog als bespreekpunt aan de WG “Opportunities binnen het aangrenzend beleid” toe te voegen.

Er wordt gevraagd aan de leden van het overlegplatform om de vertegenwoordigers voor de 3 werkgroepen vanuit hun organisatie aan het secretariaat over te maken tegen uiterlijk 21/06/2017 [**Actie 5**]. Aansluitend zullen de vergaderingen worden belegd [**Actie 6**].

Na bespreking wordt besloten:

- De vergadering keurt de nota “indeling in werkgroepen”, mits aanvulling zoals besproken, goed.

6. Varia

De secretaris geeft aan dat in uitvoering van de communicatiestrategie 2 acties lopende zijn:

- De brochure om het socio-economisch belang van investeren in water te duiden werd gereviseerd om tegemoet te komen aan de bekomen opmerkingen en wordt momenteel gelay-out. De brochure zal na de zomer ter beschikking zijn.
- Vanuit het secretariaat werd een communicatietekst opgemaakt die de stand van zaken van het overlegplatform duidt. Deze tekst werd voorafgaand aan de leden van het overlegplatform overgemaakt. Er wordt afgesproken dat eventuele opmerkingen nog kunnen doorgegeven

worden [**Actie 7**]. Aansluitend zal de communicatietekst worden overgemaakt aan alle leden en kan hij verder worden verspreid binnen de eigen communicatiekanalen.

De voorzitter sluit de vergadering en bedankt de aanwezigen.

7. Actielijst

Actie	Wat	Wie	Timing	status
1	Aanvullingen in het rapport “Doelgroepenanalyse” verwerken	Overlegsecretariaat	15/8	
2	Aanvullingen in het rapport “Inschatting van de financieringsnoodzaak” verwerken	Overlegsecretariaat	15/8	
3	Discussienota’s voor de 3 werkgroepen overmaken	Overlegsecretariaat	Week 36	
4	Visieteksten overmaken inzake de te behandelen bespreekpunten aan het overlegsecretariaat	Overlegplatform	Week 38	
5	Vertegenwoordiging voor de 3 WG overmaken aan het overlegsecretariaat	Overlegplatform	21/06	
6	Vastleggen van de vergadermomenten voor de WGN en overlegplatform	Overlegsecretariaat	1/7	
7	Opmerkingen op de communicatietekst doorgeven aan het overlegsecretariaat	Overlegsecretariaat	3/6	

Bijlage 1 – Effectiviteitsanalyse – vraag voor verduidelijkingen

Vraag 1: In het rapport op pagina 15 - 17 worden de domeinen vermeld waarvan de respondenten vermoeden dat er nog efficiëntiewinsten kunnen geboekt worden. Welke zou hiervan de volgorde zijn als U deze domeinen zou rangschikken volgens uw beoordeling uit de interviews en naar effectiviteit?

Respons onderzoeker:

- Respondenten hebben die ordening zelf niet gemaakt; het is een 'waslijst'. Het is ook niet zo dat respondenten zelf een rangorde hebben aangebracht. Er is hen daar ook niet naar gevraagd.
- Welke zijn de effectiefste maatregelen? Dat blijkt een beetje al uit mijn eigen interpretaties en aanbevelingen:
 - Begin met brongerichte maatregelen: voorkom vervuiling vanuit de landbouw, voorkom dat we riolen blijven trekken naar verafgelegen villa's...
 - Werk meer gebiedsgericht en faciliteer integrale projecten die toelaten om meerdere taken te helpen realiseren
 - Bewerkstellig meer openheid, ook in kennis over het watersysteem en over de effectiviteit van maatregelen; alleen door kennis te delen en samen te werken, ook in de ontwikkeling van een zo efficiënt mogelijk monitoring van de effectiviteit van maatregelen komen we vooruit
 - Sommige zeggen: neem bestuurlijk landschap op de schop, maar de ervaring leert dat dit pas mogelijk is als er zich bepaalde 'windows of opportunity' aandienen

Vraag 2: In het rapport op pagina 16 wordt vermeld dat bepaalde respondenten vermoeden dat er efficiëntiewinst te boeken valt in de planningstaken tussen Aquafin en VMM. In het rapport wordt aangegeven dat het nader peilen naar concrete velden van overlap , geen specifiekere informatie opleverde. Is uit het interview eventueel op te maken vanuit welke insteek dit domein werd aangebracht : het efficiënt omgaan met financiële (werkings)middelen om projecten te plannen of het efficiënt plannen van projecten op zich om zo snel mogelijk de goede toestand te halen ?

Respons onderzoeker: De insteek tijdens de interviews was: efficiënt omgaan met financiële middelen voor personeel. We merkten gaandeweg dat respondenten hun inspiratie terzake haalden uit een Knack-artikel; het waren 'copycats'. Viel geleidelijk wel op, want respondenten konden op dit punt niet meer toelichting geven; geen diepgang.

Vraag 3: Het rapport meldt dat de watersystemen trager dan verwacht reageren op maatregelen die bedoeld zijn om de ecologische doelstellingen te realiseren. Misschien is een resultaatsverplichting voor ecologische doelstellingen daarom minder fair. Bestaat er wetenschappelijk onderzoek ,die inzicht geeft in de reactiesnelheid van de watersystemen wat de ecologie betreft en in de haalbaarheid van de ecologische doelen van de KRLW?

Respons onderzoeker:

- Jazeker, er loopt een grootschalig Europees onderzoek, MARS.
- "For four years, 24 European research institutions and organisations representing 17 countries will address the assessment and management of waters bodies in Europe. The MARS

consortium combines the European expertise in biological assessment, intercalibration, uncertainty estimation, modelling and restoration of freshwater ecosystems.”

- O.m. stichting Deltares (NL) en Aalborg University (Denemarken) doen mee. Geen Belgische partners.

Vraag 4: Het rapport vermeldt dat waterbeleid historisch de duurste post is in het milieubeleid. Vooral de vergelijking intern Vlaanderen wordt gemaakt. Een vergelijking van de totale budgetten en inspanningen met de buurlanden zou interessant zijn.

Respons onderzoeker:

- Ik weet niet of die informatie beschikbaar is; misschien in documenten die de implementatie van de WFD in verschillende lidstaten vergelijken; opletten voor vergelijken ‘appelen met appelen’. Landen verschillen immers van grootte.
- Wat ik zelf interessant vindt, is hoe andere landen het kostenterugwinningsprincipe toepassen, rekening houdend met de vraag ‘redelijke bijdrage’ te vragen.

Vraag 5: Er wordt gesteld dat het saneringsparadigma binnen Vlaanderen tot nu erg dominant is. Het economisch optimum zou rond 90% zuiveringsgraad liggen. Sommige respondenten stellen een verschuiving van de middelen voor. Bestaan er wetenschappelijke onderbouwingen voor een zogenaamd economisch optimum in vergelijking met verschillende andere mogelijke maatregelen? Ook hier zou een vergelijking met de buurlanden (die dikwijls qua sanering nog steeds een stuk verder staan) interessant zijn. Wat zijn de ervaringen van de buurlanden met de afweging tussen verschillende maatregelen. Hoe zien hun totale budgetten eruit tov de budgetten in Vlaanderen ...

Het verhaal van aanhangers van ecologische maatregelen en aanhangers van saneringsmaatregelen toont toch vooral dat er verder muren moeten gesloopt worden om meer tot integrale oplossingen te komen en minder tot verkokerde oplossingen.

Respons onderzoeker:

- Wetenschappelijke onderbouwingen zijn er wellicht wel te maken op basis van kosten-batenanalyses of multi-criteria analyses; economen hebben daarvoor de expertise;
- In Vlaanderen heerst het discours dat 100% wellicht niet economisch haalbaar is omdat, per extra aangelegde riool, de kosten in verhouding hoog oplopen
- Het percentage dat respondenten vermelden schommelt: 85%, 90%; lijkt eerder ‘fingerspitzengefühl’ te zijn dan gebaseerd op harde economische analyse.
- Uiteindelijk is de keuze voor een percentage toch ook altijd een politieke keuze op basis van de afweging van waarden: hebben we er het geld voor over om die laatste percentages te realiseren?
- Saneringsinfrastructuur versus ecologische projecten: er is al jaren een ‘ecological turn’ die samenhangt met discours rond integraal waterbeleid en intrede biologen in het waterveld, sinds de jaren 80; ook internationaal een sterke tendens
- Ook daar fingerspitzengefühl dat ecologische projecten multifunctionele baten hebben; dat ze mogelijk efficiënter zijn; maar ook daar geen harde onderbouwingen

Vraag 6: De studie heeft geen Franse experts bevestigd, zodat niet alle stroomopwaartse actoren, die impact hebben op de watertoelevering naar Vlaanderen zijn gehoord. Ook is de scope van de vraagstelling beperkt tot wat Vlaanderen kan doen om de doelstellingen te halen, maar er is geen bevestiging gebeurd over de impact van het beleid van de stroomopwaartse actoren, dat verstorend of mitigerend kan zijn.

Respons onderzoeker:

- Wat is het pleidooi: hopen dat ze stroomopwaarts de problemen oplossen zodat wij niets meer moeten doen? In die redenering zou Nederland géén beleid moeten voeren; dat kan niet de bedoeling zijn: ook binnenlands is er milieudruk die idealiter gereduceerd moet worden, ook in het binnenland moet ter plekke aangebrachte vervuiling worden gesaneerd enz.
- Welke impact bovenstroomse maatregelen kunnen hebben, weten we heel duidelijk sinds de inwerkingtreding van de RWZI die het afvalwater van Brussel saneert; daarmee is voor de waterkwaliteit in Zenne, Rupel, Schelde significante verbetering gerealiseerd
- Vraag is: is er nog veel ruimte voor verbetering bovenstrooms? Ruimte wellicht wel, veel ruimte, dat is afhankelijk van zeer plaatsgebonden factoren, bv. vervuiling van een fabriek of sterke vervuiling van een grote naburige stad; maar veel zaken zijn ondertussen al Europees geregeld, o.m. richtlijn stedelijk afvalwater enz.
- Ruimte om aan beleidsbeïnvloeding te doen van andere gewesten/landen is beperkt; overleg is wel mogelijk. De focus ligt best op: wat kan ik zelf nog doen.

Vraag 7: De effectiviteitsanalyse in zijn huidige vorm is onvoldoende onderbouwd om mee verder te werken. Dit komt mede door de aanpak van deze analyse waarbij het evenwicht tussen representativiteit en diepgang zoek is:

- **Er werd een onvoldoende diverse groep van actoren bevraagd, waardoor een zeer éézijdige blik op het waterbeleid wordt gegeven. Wat op zijn beurt resulteert in tendentieuze uitspraken richting landbouw.**
- **Daarnaast is een effectiviteitsanalyse meer dan louter een sociologisch onderzoek. De studie mist diepgang waardoor uitspraken van bevraagden en reflecties van de onderzoeker niet gestaafd worden. Ze worden m.a.w. niet getoetst.**

Respons onderzoeker:

De studie beoogde geen representativiteit; wel een zo groot mogelijke diversiteit aan perspectieven en opinies; voor kwalitatief onderzoek met interviews is het afnemen van interviews bij 37 respondenten al behoorlijk veel; dit illustreert dat we breed hebben gezocht naar respondenten en ook veel bereidwilligheid hebben gevonden bij deelnemers.

De studie ambieert de percepties over de effectiviteit in kaart te brengen; misschien belangrijk te herhalen is dat de respondenten hebben mogen reageren op de drafttekst en appreciërend hebben gereageerd; ook de werkgroep KRW die toch zeer divers samengesteld was, was enthousiast vast te stellen dat het rapport “nu eens bij elkaar bracht wat fragmentarisch iedereen wel eens ter ore komt”

Over de samenstelling van de respondentengroep is zeer goed en grondig nagedacht:

- Er werd een lijst met selectiecriteria opgesteld: vanuit divers beleidsdomeinen, met strategische en operationele mensen, vanuit diverse disciplines, vanuit diverse ‘staat van dienst’.
- Op basis van voorstellen van de onderzoekers en met input van de WG KRW is secuur een respondentenlijst opgesteld.
- Mensen denken spontaan aan de belangrijkste respondenten. Op den duur was er weinig nieuwe inspiratie meer over om nog extra respondenten te benoemen.
- Voor de landbouwadministratie is LV bevraagd (Marie Verhassel).

- Respondenten kregen de kans om tijdens de interviews suggesties te geven voor andere respondenten. Sommigen vroegen er zelf naar of we die of die gingen bevragen. We kregen niet de indruk dat we belangrijke mensen gemist hebben.
- We hebben geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van maatregelen, maar dat was ook de opdracht niet. Wel deden we onderzoek naar: welke bijstellingen achten respondenten belangrijk om de effectiviteit te verhogen? Relevant want uiteindelijk is het in kaart brengen van die maatregelen een 'state of the art' overzicht van wat mensen nodig achten (of verwachten effect te ressorteren).
- PS Buitenland heeft dezelfde problemen met druk vanuit de landbouw; het is geen typisch Vlaams probleem. Uitspraken van Vlaamse respondenten zijn niet 'vreemd' en misschien zelfs nog gematigd geformuleerd, in vergelijking met bv. het PBL-evaluatierapport.

Respons MIRA (opdrachtgever effectiviteitsanalyse):

- Het departement Landbouw & Visserij is bevraagd
- VLM had eventueel ook geïnterviewd kunnen worden, maar die suggestie is niet gedaan op de begeleidingsgroep. De lijst van mogelijk interessante personen om te interviewen was trouwens sowieso al veel langer dan hetgeen haalbaar was binnen deze studie.
- We hebben inderdaad geopteerd voor een brede studie waardoor er heel veel elementen aan bod komen die in de studie zelf niet allemaal diep uitgewerkt worden. Daarvoor dient net het verdere debat.
- De studie heeft een sociologische invalshoek omdat dat gevraagd werd en omdat we daar ook een toegevoegde waarde zagen t.o.v. al het studiewerk dat al verricht werd en wordt binnen en buiten het kader van de SGBP's. De studie is ook complementair aan de info uit de openbare onderzoeken.
- De studie geeft inderdaad een overzicht van de meningen van de respondenten en de eigen interpretatie van de onderzoeker. Dat is uiteraard geen exacte wetenschap die proefondervindelijk getoetst kan worden. Dat neemt niet weg dat het onderzoek op een degelijke, wetenschappelijke manier uitgevoerd is. In het rapport wordt m.i. ook voldoende duidelijk gemaakt dat het over meningen en interpretaties gaat. Voor de toets daarvan, dient net het maatschappelijk debat (en later het politiek debat).